

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om tillämpning av folkpensionsindex 2010

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om tillämpning av folkpensionsindex 2010. Enligt förhandsbedömningar skulle man bli tvungen att sänka poängtalet för folkpensionsindex för 2010 till följd av att prisnivån sjunkit. För att hindra en sänkning av beloppen av de förmåner som är bundna till folkpensionsindex föreslås att poängtalet för folkpensionsindex 2009 undantagsvis ska användas också 2010. Poängtalet är 1502.

Den föreslagna lagen gäller folkpensioner och andra sådana förmåner som justeras enligt folkpensionsindex eller som i övrigt är bundna till beloppet av folkpensionen. Till dessa andra förmåner hör bl.a. handikapp-

förmåner, fronttillägg samt grunddagpenning, arbetsmarknadsstöd och barnförhöjning i enlighet med lagen om utkomstskydd för arbetslösa samt utkomststöd. Propositionen gäller också grunderna för fastställande av förmåner som är bundna till folkpensionsindex, såsom självriskerna för bostadsbidraget för pensionstagare och den årliga självrisken för läkemedelsersättningar.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2010.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Nuläge	3
2. Målsättning och de viktigaste förslagen.....	4
3. Propositionens konsekvenser	5
3.1. Ekonomiska konsekvenser	5
3.2. Konsekvenser för förmånstagarna.....	6
4. Beredningen av propositionen	7
5. Samband med andra propositioner.....	7
DETALJMOTIVERING.....	8
1. Lagförslag.....	8
2. Ikraftträdande.....	8
LAGFÖRSLAG	9
om tillämpning av folkpensionsindex 2010	9

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Syftet med folkpensionssystemet enligt folkpensionslagen (568/2007) är att trygga försörjningen för personer bosatta i Finland i sådana fall då en pensionstagare inte har rätt till arbets- eller företagarpension eller då hans eller hennes förvärvspensionen är liten. Vid den årliga justeringen av beloppet av folkpensionerna beaktas den förändring i prisnivån som skett under året. Genom en indexjustering av folkpensionerna kan pensionens köpkraft tryggas.

Bestämmelser om indexjusteringen av folkpensioner finns i lagen om folkpensionsindex (456/2001, indexlagen). Enligt indexlagen binds de förmåner som avses i folkpensionslagen och grunderna för fastställande av dem vid förändringar i prisnivån. Poängtalet för folkpensionsindexet fastställs årligen utifrån medeltalet av levnadskostnadsindexets poängtal för månaderna i det tredje kvartalet, alltså juli-september. Medeltalet divideras sedan med talet 1,16 som fastställs i indexlagen.

Enligt indexlagen ska Folkpensionsanstalten fastställa folkpensionsindexets poängtal för det följande kalenderåret före utgången av oktober. Folkpensionsindexet har i praktiken fastställts i mitten av oktober efter det att levnadskostnadsindexet för september har offentliggjorts.

Enligt indexlagen ska de belopp som avses i folkpensionslagen justeras i proportion till hur poängtalet för folkpensionsindexet har ändrats jämfört med det poängtal för indexet enligt vilket beloppen har fastställts i folkpensionslagen. De löpande folkpensionerna justeras på motsvarande sätt i förhållande till hur poängtalet för folkpensionsindex har ändrats jämfört med det poängtal som användes när pensionen fastställdes. I olika förmånslagar har tagits in en separat bestämmelse om att de belopp som anges i lagen ska justeras så som föreskrivs i indexlagen eller

att förmånen fastställs enligt beloppet av folkpensionen.

Folkpensionerna, familjepensionerna och barnförhöjningen till folkpensionen indexjusteras i början av januari. Också pensioner enligt lagen om införande av folkpensionslagen (569/2007), handikappförmåner enligt lagen om handikappförmåner (570/2007), fronttillägg och extra fronttillägg enligt lagen om frontmannapension (119/1977) samt fronttillägg enligt lagen om betalning av fronttillägg utomlands (988/1988) justeras i enlighet med förändringarna i folkpensionsindex. På motsvarande sätt indexjusteras pensionsstödet till långtidsarbetslösa enligt lagen om pensionsstöd till vissa långtidsarbetslösa (39/2005) och det särskilda stödet till invandrare enligt lagen om särskilt stöd till invandrare (1192/2002). Den indexjustering som görs 2010 inverkar dock inte på pensionsstödet till långtidsarbetslösa eftersom också de sista stödtagarna går i ålderspension 2009.

Enligt förändringarna i folkpensionsindex görs indexjusteringar i beloppet av grunddagpenningen enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) samt i beloppet av arbetsmarknadsstödet och barnförhöjningen. Grunddagpenningens storlek påverkar också delvis den inkomstrelaterade dagpenningen. Beloppet av utbildningsförmånerna enligt utkomstskyddet för arbetslösa och alterneringsersättningen enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002) är bundna till beloppet av arbetslöshetsdagpenningen. Dessutom är sysselsättningsstödet grunddel enligt lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002) lika stor som grunddagpenningen.

Förmåner som är bundna till beloppet av folkpensionen är militärunderstödet grundunderstöd enligt militärunderstödslagen (781/1993) och utkomststödet grunddel enligt lagen om utkomststöd (1412/1997). Beloppet av dessa justeras i enlighet med för-

ändringen i folkpensionsindexet på motsvarande sätt som generationsväxlingspensionens kompletteringsdel enligt lagen om generationsväxlingspension för lantbruksföretagare (1317/1990) samt avträdelsetödets kompletteringsdel enligt lagen om avträdelsetöd för lantbruksföretagare (1293/1994) och lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006).

Beloppet av det bostadsbidrag för pensionstagare som betalas enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) justeras inte enligt förändringen i folkpensionsindex, men en del av grunderna för fastställande av bostadsbidraget, såsom självriskerna för boendekostnaderna samt inkomst- och förmögenhetsgränserna, justeras årligen i enlighet med förändringarna i folkpensionsindexets poängtal. Beloppet av den årliga självrisken för läkemedelsersättning enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) är bundet till folkpensionsindex, liksom också inkomstgränsen för samordning av arbetsinkomster enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005).

Justitieministeriet justerar årligen genom förordning gäldenärens skyddade belopp som tillämpas vid utsökning enligt utsökningsbalken (705/2007) och det belopp som utgör grund för en tilläggsprestationskyldighet för gäldenären enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) enligt vad som bestäms i indexlagen.

Beloppet för avgiftstaket och maximibeloppet för avgiften för tjänster under närståendevårdarens ledighet enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) justeras vartannat år utifrån förändringen i folkpensionsindex. På motsvarande sätt justeras de belopp som avses i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (912/1992). De första indexjusteringarna görs i grunderna för klientavgifterna enligt folkpensionsindex för början av 2009 vid ingången av 2010. Följande gång justeras beloppen enligt folkpensionsindex för januari 2011 så att de nya avgifterna träder i kraft vid ingången av 2012.

Beloppet av det fulla pensionsinkomstavgiftdraget vid statsbeskattningen och kommunalbeskattningen enligt inkomstskattelagen

(1535/1992) fastställs enligt den fulla folkpensionen för ensamstående.

Beloppet av de underhållsstöd som Folkpensionsanstalten beviljar och som avses i lagen om underhållsstöd (580/2008) är bundet till förändringar i prisnivån så som bestäms i lagen om vissa underhållsbidrags bindande vid levnadskostnaderna (583/2008). Enligt nämnda lag höjs underhållsstödet i enlighet med stegringen i levnadskostnadsindexet. I lagen finns ingen koppling till folkpensionsindex.

Poängtalet för folkpensionsindex för 2009 har fastställts till 1502. Utifrån en prognos om prisutvecklingen antas det att poängtalet för folkpensionsindex skulle vara lägre 2010 än vad det var 2009. Medeltalet av levnadskostnadsindex för juli-september 2009 beräknas minska med 0,7 procent jämfört med medeltalet under motsvarande tid året innan. Enligt detta skulle poängtalet för folkpensionsindexet för 2010 vara 1491, vilket är 11 poäng lägre än folkpensionsindexet för i år.

För närvarande uppgår full folkpension för ensamstående till 584,13 euro per månad. En full folkpension uträknad enligt poängtalet för folkpensionsindex 1491 skulle vara 579,85 euro. Om folkpensionerna justerades enligt det kalkylerade poängtalet för folkpensionsindex, 1491, skulle den fulla folkpensionen för en ensamstående sjunka med 4,28 euro per månad från ingången av 2010. Också de övriga förmåner som är bundna till folkpensionsindex och de grunder för fastställande av förmånerna som är indexbundna skulle sjunka med 0,7 procent från början av nästa år.

2. Målsättning och de viktigaste förslagen

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens II regering bereds före utgången av 2009 en modell som bättre än hittills tryggar försörjningen för dem som har de minsta pensionsinkomsterna. Regeringen kom i januari 2009 överens om att en ny garantipension ska tas i bruk den 1 mars 2011. Garantipensionen förbättrar den ekonomiska situationen för dem som får de lägsta pensio-

nera. En sänkning av folkpensionerna före ibruktagandet av garantipensionen strider mot syftet att förbättra utkomsten för dem som får de lägsta pensionerna.

Syftet med propositionen är att hindra en sänkning av den nominella nivån av de förmåner som är bundna till folkpensionsindex eller beloppet av folkpensionen i den nuvarande exceptionella prissituationen och ekonomiska situationen. Betydelsen av grundskyddsförmåner framhävs under den ekonomiska recessionen. Antalet arbetslösa beräknas fortsätta öka 2010, vilket innebär ett ökat antal personer som får arbetslöshetsförmåner och utkomststöd. I den rådande ekonomiska situationen är det inte motiverat att minska de förmåner som tryggar de arbetslösas grundskydd.

Levnadskostnadsindexets poängtal har under hela början av året 2009 varit på en lägre nivå än medeltalet för juli-september i fjol. Sänkningen av prisnivån beräknas bli långsammare under den senare hälften av 2009, varefter prisnivån igen väntas börja stiga. Om de förmåner som är bundna till folkpensionsindexet sänktes med 0,7 procent vid ingången av 2010, skulle sänkningarna göras vid en tidpunkt då prisnivån börjar stiga eller redan har stigit. Detta skulle ytterligare öka behovet av utkomststöd i den rådande ekonomiska situationen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att poängtalet för folkpensionsindexet inte ska sänkas vid ingången av 2010. Med avvikelse från indexlagen föreskrivs att poängtalet för folkpensionsindex 2009 ska tillämpas även 2010. År 2010 ska således tillämpas poängtalet för folkpensionsindex 1502. Full folkpension per månad uppgår 2010 till det samma som i år: 584,13 euro för ensamstående och 518,12 euro för makar. Genom förslaget hindras också en sänkning med 0,7 procent av de förmåner som är bundna till folkpensionsindex eller beloppet av folkpensionen.

Det poängtal för folkpensionsindex som tillämpas 2011 fastställs enligt gällande indexlag.

Avsikten är att den föreslagna lagen tillämpas på alla förmåner som är bundna till folkpensionsindex, på förmåner som på annat sätt

är bundna till beloppet av folkpensionen och på grunderna för fastställande av förmåner som är bundna till folkpensionsindex. Lagen omfattar således folkpensioner, familjepensioner och barnförhöjningar enligt folkpensionslagen, handikappförmåner, fronttillägg, extra fronttillägg samt grunddagpenning, arbetsmarknadsstöd, barnförhöjning och utbildningsförmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, altemneringsersättningar, sysselsättningsstödet grunddel och särskilt stöd till invandrare.

Det folkpensionsindex som stärks genom den lag som föreslås ska också tillämpas på militärunderstödet grundunderstöd, utkomststödet grunddel, generationsväxlingspensionens kompletteringsdel och avträdelsetstödet kompletteringsdel. På nuvarande nivå bibehålls beloppen av pensionsinkomst-avdragen, de grunder för fastställande av bostadsbidraget för pensionstagare som är bundna till folkpensionsindex, beloppet av den årliga självriskan för läkemedelsersättningar enligt sjukförsäkringen samt den gräns för arbetsinkomster som tillämpas vid samordningen av Folkpensionsanstaltens rehabiliteringspenning.

Den föreslagna lagen tillämpas också på gäldenärens skyddade belopp vid utsökning samt på det belopp som utgör grund för en tilläggsprestationsskyldighet för gäldenären. Närmare bestämmelser om de exakta beloppen utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

3. Propositionens konsekvenser

3.1. Ekonomiska konsekvenser

Förslaget beräknas öka statens och kommunernas kostnader med sammanlagt ca 33,1 miljoner euro år 2010. Statens utgifter för förmånerna ökar med sammanlagt ca 32,8 miljoner euro och kommunernas utgifter för utkomststödet med ca 0,3 miljoner euro. Till följd av att pensionsinkomst-avdraget bibehålls på sin nuvarande nivå beräknas statens skatteinkomster minska med knappt 10 miljoner euro och kommunernas skatteinkomster med ca 20 miljoner euro.

Tabell Propositionens inverkan på förmånerna och på statens finansieringsandel

	Inverkan	
	på förmånen per månad, e/mån.	på statens finansieringsandel, mn euro
folkpension		
- ensamstående	4,28	
- gifta	3,79	17,7
fronttillägg	0,15	0,4
handikappbidrag		
- handikappbidrag med grundbelopp	0,63	
- handikappbidrag med förhöjt belopp	1,46	
- handikappbidrag med högsta belopp	2,84	0,8
vårdbidrag för pensionstagare		
- vårdbidrag med grundbelopp	0,42	
- vårdbidrag med förhöjt belopp	1,05	
- vårdbidrag med högsta belopp	2,21	2,9
grunddagpenning och grunddelen av den inkomstrelaterade dagpenningen	3,87	5,8
arbetsmarknadsstöd i	3,87	5,9
utbildningsförmåner för arbetslösa	3,87	0,7
barnförhöjningar till utkomstskyddet för arbetslösa		
- ett barn	0,90	
- två barn	1,08	
- tre barn	1,29	1,2
särskilt stöd till invandrare		
- ensamstående	4,28	
- gifta	3,79	0,2
militärunderstöd	ringa	ringa
utkomststöds grunddel		
- ensamstående	3,06	
- makar	2,60	0,3
generationsväxlingspensioner och avträdelsestöd	~ 1,6	0,3

De största ökningarna av statens utgifter föranleds av folkpensionerna, ca 17,7 miljoner euro, och av utgifterna för utkomstskyddet för arbetslösa, ca 13,6 miljoner euro.

I och med att de indexbundna grunderna för fastställande av den årliga självriskandelen för läkemedelsersättningar och bostadsbidraget för pensionstagare bibehålls på nu-

varande nivå beräknas statens utgifter minska med sammanlagt ca 4 miljoner euro

3.2. Konsekvenser för förmånstagarna

Genom förslaget hindras en sänkning av de förmåner som är bundna till folkpensionsindex eller beloppet av folkpensionen. Inver-

kan är störst på pensionsbeloppet för ensamstående folkpensionstagare, 4,28 euro per månad. År 2010 beräknas det finnas ca 671 000 folkpensionstagare, av vilka ca 91 000 får full folkpension. I tabellen ovan finns en bedömning per förmån av hur stödet till förmånstagarna påverkas av propositionen.

Grunderna för fastställande av en förmån blir inte strängare än för närvarande i fråga om någon förmån. Exempelvis blir de indexbundna grunderna för fastställande av bostadsbidraget för pensionstagare inte strängare. Även om de indexbundna grunderna för fastställande av bostadsbidraget för pensionstagare inte lindras till följd av propositionen kommer nivån på de maximala boendeutgifter som godkänns i bostadsbidraget sannolikt att höjas till följd av hyreshöjningar genom

en statsrådsförordning som utfärdas senare.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Under beredningen av propositionen har man hört Folkpensionsanstalten, finansministeriet, justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet och Finlands Kommunförbund rf.

5. Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2010 och avses bli behandlad i samband med den.

DETALJMOTIVERING**1. Lagförslag**

1 §. I paragrafen föreskrivs om hur folkpensionsindex fastställs för 2010 och om när det exceptionella indexet ska tillämpas. År 2010 tillämpas det poängtal för folkpensionsindex, 1502, som fastställts för 2009. Poängtalet tillämpas på de belopp som enligt folkpensionslagen ska justeras i enlighet med indexlagen. Poängtalet för folkpensionsbeloppet, 1502, tillämpas inte bara på de belopp som avses i folkpensionslagen utan också på

belopp enligt andra lagar som enligt bestämmelser i lagarna i fråga har bundits direkt till folkpensionsindex eller beloppet av folkpensionen.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2010.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om tillämpning av folkpensionsindex 2010

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Utan hinder av lagen om folkpensionsindex (456/2001) ska år 2010 på de belopp som avses i folkpensionslagen (568/2007) eller i någon annan lag och som är bundna till folkpensionsindex eller beloppet av folkpensionen tillämpas det poängtal för folkpensionsindexet enligt vilket beloppet av folk-

pensionerna uträknades för de folkpensioner som betalades ut i januari 2009.

2 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2010. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 15 september 2009

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Liisa Hyssälä*